

Potovanje z otroki in mladostniki

Hamish Telfer, The Coaching Edge 9, jesen 2007

Prevod: Janez Penca, Vrhunski dosežek, november/december 2007, letnik 12

Objavljeno z dovoljenjem

V zadnjih desetih letih je prišlo do znatnih sprememb v ozaveščenosti in zakonodaji, povezani z zaščito otrok v športu. **Hamish Telfer** za nas na kratko povzema glavne prvine spremembe in kaj to pomeni za trenerje in prostovoljce, ki v športu delajo z otroki. Članek posebej govori o težavah, do katerih lahko pride, ko otroke peljemo na tekmovanja ali turnirje daleč od doma, in o povezavi s starši.

Razvpiti primeri v tisku, pogostejše preverjanje standardov zaščite otrok v športu, teme, ki se vedno pogosteje pojavljajo v okviru izobraževanja trenerjev, so vplivali na to, kako se trenerji in prostovoljci v raznih okoliščinah lotevajo svoje vloge pri delu z otroki in mladostniki. Pravzaprav se je današnje izrazoslovje premaknilo od 'zaščite' k 'ohranjanju varnosti' in od zgoj 'otrok' k 'otrokom in mladini' nasploh.

Turnirji, potovanja in tekme izven domačega kraja

Tečaji o ohranjanju varnosti otrok in mladostnikov izražajo zaskrbljenost v zvezi z vodenjem otrok in mladostnikov na tekme zunaj kraja, kjer stanujejo. Medtem ko je videti, da večina staršev popolnoma zaupa, da jim bodo trenerji otroka pripeljali domov nedotaknjena, pa je postopek lahko precej napet za trenerje, ko imajo opraviti z mladimi ljudmi, katerih občutek za primerno vedenje je pogosto precej drugačen od občutka, ki izhaja iz običajnega zdravega razuma. Zato je smiselno, da se na take razmere pripravimo.

Vsi klubi bi morali imeti naslove in telefonske številke staršev oz. skrbnikov vseh otrok, za katere skrbijo; sem sodi tudi 24-urna možnost stika z njimi. Starši in skrbniki so odgovorni in pravzaprav dolžni, da s trenerji in klubi sodelujejo pri zagotavljanju teh informacij. Če ni teh osnovnih podatkov, sta mlada oseba in trener veliko bolj ranljiva. Smiselno je tudi, da trenerji razumejo prehranjevalna nagnjenja svojih varovancev, na katera lahko vplivajo družabni in drugi vplivi. To je še zlasti pomembno, če potovanje traja več dni ali če se športniki podajajo na daljše skupne priprave.

Pri zasedbi sob naj bi navadno upoštevali želje mladih športnikov in športnic. Za mlade je bolje, da si sobo delijo s tistimi, v katerih družbi se počutijo udobno. To pa mora biti seveda podrejeno zdravi pameti glede na vedenje in trenerji morajo biti sposobni to sporočiti staršem. Kdor jemlje zdravila, mora to oznaniti trenerjem oziroma vodjem. V nekaterih športih je najbrž primerno, da trenerji poznajo zdravilo in njegovo zvezo s športnim dosežkom mlajših od 18 let, prav tako pa bi morali biti sposobni pomagati v sili, npr. če imajo v moštvu sladkornega bolnika. Samoumevno je, da mora biti pri roki pribor za prvo pomoč, pa tudi nekdo, ki se zaveda, kako nuditi osnovno prvo pomoč.

Visoko na spisku trenerjevih skrbi so navadno vprašanja v zvezi s 'prostim časom', uro, ko morajo biti vsi v sobah, pijačo, kajenjem, primernim izražanjem, naravo revij in drugega branja, družabnih mamil pa tudi 'romantičnih' ali spolnih dejavnosti. Temeljna pravila, ki so jih vzpostavili klubi, trenerji in sami mladi ljudje, imajo več možnosti, da jih bodo spoštovali. To bi morala biti

skupna stvar, ki jo vsako leto ponovno pregledate in pri kateri razločno sodelujejo tudi mladi sami. Večina jih je tega vajena, kajti tudi mnoga pravila, ki veljajo pri šolanju, določajo na podoben način. To pomeni, da morajo včasih trenerji skleniti tudi kak kompromis.

Toda o določenih vprašanjih ne more biti kompromisov, tako da imajo zakon, starši in skrbniki povsem jasno stališče. Mladi ne smejo uživati alkohola. Mladi ne smejo kaditi, prav tako pa ni sprejemljivo, da bi bili trenerji ali klubi strpni do tako imenovanih 'socialnih drog'. Tu prihajamo do potencialnega področja spora s starši in tudi športniki, ki menijo, da smejo v 'prostem času', ki ga imajo recimo na skupnih pripravah, početi stvari, ki jih sicer počnejo doma. Poleg zakonskih vprašanj glede starostnih omejitev v zvezi s kupovanjem cigaret in alkohola, je treba upoštevati tudi nagnjenosti drugih tekmovalcev in njihovih staršev. Splošno sporočilo športa je, da te navade niso nujno združljive z zdravim načinom življenja in športnimi dosežki. Trener bi moral biti zgled. Trenerji, ki so jim zaupani mladi ljudje, ne bi smeli uživati alkohola, nova zakonodaja glede kajenja pa to navado tudi potiska (i)z javnih prostorov.

“Telesni stik s športnikom ali športnico ni tabu. Neprimeren stik pač je. Dobro usposobljeni in ozaveščeni trenerji bi morali razumeti, kaj to pomeni.”

Širša vprašanja glede uporabe jezika, obnašanja in sporazumevanja med športniki so lahko bolj sporna. Smo v dobi tekstovnih sporočil. Mobilni telefoni so lahko prava mora in pripeljejo do kronične neprespanosti. Mladostniki in trenerji v takem stanju pa so zlovoljni. Mobilni telefoni so lahko tudi instrument ustrahovanja, zato lahko trenerji in klubi na potovanjih razmišljajo o 'telefonski policijski uri'. Starši morajo tudi razumeti, da morajo včasih z otroki komunicirati preko trenerja ali za to pooblaščen osebe. Smiselno je, da klubi s tem namenom kupijo mobilni telefon. Bolje je, da trener ne uporablja svojega osebne mobilnega telefona, kajti to lahko privede—in tudi v resnici že je—do zlorabe zasebnosti in lahko trenerja potiska v težke situacije, ko kakšna stvar, ki bi morala biti povsem razvidna, skupna, postane pretirano osebna.

Trenerji—kot vzorniki—se morajo zavedati, da bo primerna raba jezika uporabila vsa sredstva, da bo določila, kaj 'primeren' pomeni. Enako velja za obnašanje trenerjev. Novejše zakonodajne spremembe so na šport vplivale tako, da so določile, kaj velja za 'dobro prakso'. *Dopolnilo zakona o spolni žalitvi (2000)* in *Zakon o občutljivih skupinah (2006* —gre za britansko zakonodajo—sta pomagala določiti merila obnašanja tistih, ki jim je zaupano delo z mladino, in določeno obnašanje označila kot potencialno kriminalno obnašanje. Zato je nadzor nad tem, kaj se dogaja z otroki in mladostniki, področje, za katerega morajo klubi in trenerji skrbeti z vso resnostjo.

V splošnem velja za dobro prakso, da zadostimo razmerju med številom osebja in varovancev v zvezi s tem bi morala biti sposobna svetovati vodstvena telesa. Glavna skrb trenerjev in staršev je osredotočena na ogrožajoče obnašanje. Vstopanje v sobe mladih športnikov in športnic, odnos eden-na-enega, socialna okolja, dostop do trenerjev in nasploh dejstvo, da se sukajo v družbi mladih ljudi, vse to je lahko predmet zaznav okolice glede tega, kaj je primerno in kaj ni.

Pomembno se je zavedati tudi tega, da med daljšimi potovanji oz. pripravami vzniknejo vprašanja spolne orientacije in trenerji morajo vedeti, kako bodo ravnali v takem primeru, kajti izražanje svojega mnenja lahko včasih nekateri starši razumejo kot prečkanje meje, kjer se konča trenerjeva odgovornost. In vendar so prav trenerji pogosto tisti, na katere se mladi obrnejo po

nasvet. Nadziranje naj bi bilo nasploh skupinska naloga, pri kateri sodelujejo trenerji in druge primerne osebe. To, da ste sami s športnikom ali športnico, najbrž ni vprašljivo, a da se z njim ali z njo osamite, verjetno je. Telesni dotik s športniki ni tabu. Neprimeren dotik pač je. Dobro usposobljeni in ozaveščeni trenerji bi morali razumeti, kaj to pomeni.

Če v ozkem okolju potovanja na tuje pride do kakega razkritja ali zaskrbljenosti, je samoumevno, da je treba ravnati na primeren način, ki ga podrobno določi vodstveno telo. V knjižici *Ohranjanje varnosti in zaščita otrok: vodnik za športnike* britanska trenerska zveza *sports coach UK* svetuje, kako ukrepati v takem primeru.

Sklep

Mlade ljudi moramo poslušati. Če nam uspe ustvariti ozračje vzajemnega zaupanja, s tem spodbujamo tudi krepitev vsestranskega spoštovanja. Program *Vsak otrok nam je mar* nas opominja na dolžnosti do mladih ljudi s petimi najpomembnejšimi obveznostmi do otrok. Ta gradiva so dostopna v publikacijah *Delajmo skupaj za ohranjanje varnosti otrok*, *Strategija ohranjanja varnosti otrok in mladostnikov v športu*, pa tudi osnovni paket virov britanske trenerske zveze *sports coach UK* pripomorejo k oblikovanju odločne in čvrste prakse. Nasvete lahko dobimo tudi pri panožnih zvezah. Izvrstni nasveti glede potovanj so npr. na spletni strani britanske Nogometne zveze *The Football Association*.

Medtem ko ta članek ni izčrpna informacija za trenerje, ki delajo s tekmovalci na pripravah, ali ko potujejo na tuje, pa posreduje glavna načela in vprašanja za premislek. Da vas imajo za 'dobrega' trenerja se začne s tem, da sebe in svoje obveznosti jemljete resno. Če jih ne bodo trenerji, jih ne bo nihče. Taka praksa pomeni, da bodo potovanja varna in zabavna.

Priporočamo branje:

- *Delajmo skupaj za ohranjanje varnosti otrok* (2006), Vlada njenega veličanstva (HM Govt.) www.everychildmatters.gov.uk/socialcare/safeguarding/workingtogether
- *The Football Association*: www.TheFA.com/Goal (še posebej nasveti o tekmah na tujem in potovanjih ter turnirjih)
- *The Child Protection in Sport Unit*: www.thecpsu.org.uk

Hamish Telfer, The Coaching Edge 9, jesen 2007